Ens podem contagiar de França?

XAVIER VIVES

ECONOMISTA, IESE

Alexis de Tocqueville, descrivint aldarulls a París durant la revolució de 1848, va dir que la Revolució Francesa començava de nou "perquè sempre és la mateixa". Certament, als francesos els agraden les revoltes: després de la Comuna de París el 1871, van venir el Maig del 1968 i els *armilles grogues* el 2018, entre d'altres, com ara els disturbis originats a les *banlieues* perifèriques per molts desafectes a la República. He viscut a França i vaig ser testimoni d'una insatisfacció permanent de molts sectors. Aquesta vegada, els detonants han estat els estudiants, i els *armilles grogues* s'hi han afegit. Els sindicats volen convocar una vaga general al novembre per no perdre peu en el moviment social. Aquí també n'hi ha una de convocada pel dret a l'habitatge per la mateixa raó i per influir en les eleccions de finals de novembre. Una vaga no contra el govern, sinó contra l'oposició. Quan veiem que joves de la perifèria de Barcelona vandalitzen i roben en els comerços de la ciutat, s'encenen els llums vermells. A França, la campanya de Le Pen per a les presidencials ja està feta: "Jo restabliré l'ordre que l'incapaç Macron no ha sabut imposar durant molts anys".

El problema de França és que manté l'estat del benestar amb dèficit i deute, i no amb una economia dinàmica. En protecció social, França hi dedica un percentatge del PIB més gran que Alemanya, Itàlia o Espanya; també destina més a salut i educació, amb una despesa pública global del 57% del PIB, bastant per sobre del 45,5% d'Espanya. És difícil argumentar que França practica l'austeritat. La qüestió és que els ingressos públics no són suficients i es genera un deute públic que arriba prop del 120% del PIB. El dèficit públic està enquistat per sobre del 5%, amb una previsió del 5,4% per al 2026. Els governs que intenten reduir-lo fracassen, tal com ha fracassat la reforma de Macron per augmentar dos anys l'edat de jubilació, dels 62 als 64 anys, el 2023, que posteriorment ha estat posposada. El resultat dependrà del que passi a les eleccions del 2027, però tant Le Pen com Mélenchon han indicat que volen rebaixar l'edat de jubilació als 60 anys (Le Pen, per a les persones que van començar a treballar joves). Tota proposta de reforma queda bloquejada pels grups d'interès. Macron va respondre a la revolta dels *armilles grogues* de 2018-2019 amb 11.000 milions d'euros en ajudes; ara ja no hi ha marge. La prima de risc de França en relació amb el deute alemany està en màxims, superior a la d'Itàlia (que té un deute sobre el PIB del 140%) i molt per sobre de la d'Espanya. Per viure del crèdit, te l'han de voler concedir, i el mercat cada vegada li fa pagar més a França, cosa que suposa una càrrega molt important per al futur i que limita la despesa.

Les perspectives polítiques no hi ajuden, perquè la probabilitat que Le Pen guanyi les presidencials és alta, i si el guanyador fos Mélenchon, no seria millor. Avui no hi ha cap candidat moderat que sembli tenir possibilitats (l'antic primer ministre Édouard Philippe no passa del 15% d'intenció de vot, ara per ara). El populisme impera. Mélenchon ha proposat cancel·lar el deute francès actualment en mans del Banc de França. Això, d'entrada, faria que el sector públic francès no gaudís dels ingressos pels interessos que paga el deute al Banc de França i causaria molt nerviosisme entre els inversors en deute francès. Potser els polítics francesos i alguns inversors esperen que el Banc Central Europeu (BCE) compri el seu deute si la prima de risc puja massa. La qüestió és com reaccionaran els "països frugals" com Alemanya al veure que a França es jubilen als 60 anys a costa del subsidi del BCE, mentre que a Alemanya es proposa que l'edat de jubilació sigui als 67 a partir del 2031. L'euro i el BCE són construccions polítiques.

No hauríem de caure en el bloqueig de tota reforma que elevi la productivitat i possibiliti unes finances públiques sanejades

Quines conseqüències tenen aquests esdeveniments per a Espanya? Espanya ha ampliat i mantingut l'estat del benestar amb ajuda europea, amb les compres de deute del BCE, els fons de cohesió i, recentment, amb els importants fons Next Generation. Ara bé, l'economia ha estat més dinàmica, encara que amb un model de creixement extensiu en què els sectors de baix valor afegit i la immigració han jugat un paper important, i tot i que no ha generat augments significatius de la renda per càpita. Els ingressos de l'Estat s'han recolzat en períodes inflacionaris al no deflactar els tipus de l'IRPF. Els factors que han permès aquest desenvolupament no duraran sempre, i no hauríem de caure en el bloqueig permanent, com a França, de tota reforma que elevi la productivitat i possibiliti unes finances públiques sanejades que consolidin l'estat del benestar a llarg termini sense ajuda externa.